

S. Sayısı : 99

Ankara Dil ve tarih - Coğrafya Fakültesine bağlı bir "Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü", kurulması hakkı da kanun lâyihası ve Bütçe ve Maarif encümenleri mazbataları (1/736)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı :6/174

13 . I . 1942

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

Ankara Dil ve tarih - coğrafya fakültesine bağlı bir «Türk inkılâp tarihi enstitüsü» kurulması hakkında Maarif vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 27. 12. 1941 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. Refik Saydam

Mucip sebepler

Yüksek tahsil gençliğine Kurtuluş savaşımızın ve inkılâbımızın muhtelif safhalarını izah etmek, bu suretle Türk gençliğinde millî şuur ve heyecanı inkişaf ettirmek maksadiyle 1933 - 1934 ders yılındanberi üniversite ve yüksek okullarımızın son sınıf veya son iki sömestrinde bulunan talebeye konferans şeklinde Türk inkılâp tarihi dersleri okutulmakta ve talebelerde bu müesseselerden mezun olabilmek için bu derslerden bir imtihana tabi bulunmaktadır.

Millî şef ve Reiscumhurumuzun Türkiye Büyük Millet Meclisinin son açılış nutuklarında işaret buyurdıkları gibi, bu konferanslara «İnkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi» adı altında esaslı bir ders şekli verilmesi, tedrisatın üniversite ve yüksek okulların vazifeli profesör veya doçentlerine yaptırılması, ve bu konular çevresinde faydalı incelemeler ve araştırmalar yaparak yayınlar da bulunmak, müze, arşiv ve kütüphaneler vücuda getirmek üzere bir «Türk inkılâp tarihi enstitüsü» kurulması icabetmektedir.

Bu suretle Türkiye Cumhuriyeti, kendi inkılâp tarihi ve rejimi etrafında daimî surette araştırmalar yapan bir ilmî merkeze sahip olacak; Türk inkılâp, müze, kütüpane ve arşivini salâhiyetle kurabilecek bir teşkilâta kavuşacaktır.

Aynı zamanda da «İnkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi» dersleriyle yüksek öğretim gençliği;

a) İnkılâbın tarihi âmillerini ve ne suretle vakubulduğunu, rejimin ana umdelerinin hangi hayat zaruretlerine dayandığını öğrenecek;

b) Bir taraftan aldığı millî terbiye, diğer taraftan bu dersler yoluyla varacağı inançla karşısında kalması mümkün ve muhtemel memleket meselelerini aynı inkılâpçı ve yapıcı zihniyetle halledebilecek ve böyle bir seviye ile cemiyetimizin yarınki hayatında vazife almaya hazırlanacaktır.

Bu enstitünün vazifeleri kanun lâyihasının birinci maddesinde gösterilmiştir. Teklifin ikinci maddesi «Türk inkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi» dersinin ne suretle ve kimler tarafından okutulacağını tesbit etmektedir.

Lâyihamın üçüncü maddesi ile, Türk inkılâp tarihi enstitüsünün esas vazifeleri arasında bulunan inkılâp müze ve arşivini vücade getirmeyi kolaylaştırmak maksadiyle bütün resmî ve millî kurumların dosya ve arşivlerinde mevcut olan ve İnkılâp tarihimizle ilgili bulunan evrak ve belgeleri Maarif vekilligince lüzum gösterildikçe bu enstitüye vermeleri esası teklif olunmaktadır.

Enstitünün ilmî çalışmalarını tanzim ve idare etmek üzere teşkili lüzumlu görülen «İlmî çalışma ve yönetim kurulu» nun ne suretle kurulacağı da lâyihamın dördüncü maddesinde gösterilmiştir. Bu heyete yüksek öğretim müesseselerimizde Türk inkılâp tarihi dersini gösteren profesör veya doçentlerden başka, dışardan ehliyetli uzuvların ve bilhassa sosyal hayatımızın ana direği olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve ulusal kültür alanında esaslı iki temel olan Türk tarih ve dil kurumlarının birer mümessilinin bulunması çok faydalı görülmüştür.

Türk İnkılâp tarihi enstitüsünün, teklif edilen lâyihamın esasları dahilinde ne yolda çalışması icabedeceğini gösterecek bir talimatname yapmak salâhiyeti de teklifin beşinci maddesiyle Hükûmete bırakılmıştır.

Teklifin altıncı maddesi, enstitünün işe başlaması için muhtaç bulunduğu asgari kadronun Maarif vekilligi teşkilâtına ilâvesini temin etmektedir.

Lâyihamın muvakkat birinci ve ikinci maddeleri ile de bu enstitünün 1941 malî yılı içindeki çalışmalarının gerektirdiği müstahdem ücretleri ile masrafların ne yolda temin edileceği tespit olunmuştur.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 55

Esas No. 1/736

29 . I . 1942

Yüksek Reisliğe

Ankara Dil ve tarih - Coğrafya fakültesine bağlı bir (Türk inkılâp tarihi enstitüsü) kurulması hakkında Maarif vekilligince hazırlanıp Başvekâletin 13 . I . 1942 tarih ve 6/174 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası encümenimize havale buyurulmakla Maarif vekili Hasan Âli Yücel hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Okunan mucip sebepler lâyihasıyla verilen izahat, hayatî varlığımızla alâkadar millî bir mevzuun Maarif vekâleti tarafından lâyük olduğu ehemmiyetle ele alındığını belirtmektedir. Fîlvâki Türk gençliğini ırkımızın benliğinde yerleşmiş hasletler sayesinde, en müşkül ve ümitsiz anlarda, yaratmağa muvaffak olduğu mucize nevinden eserleri ve tarihin her devrinde ileriye ve yeniliğe doğru attığı (İnkılâpçı) hamleleri bildirerek millî şuur ve heyecanı inkişaf ettirmek ve her zaman için zuhuru melhuz türlü ihtimallere karşı onu inançla mücehhez kıla-

rak bu gibi durumlarda inkılâpçı ve yapıcı ruh ve zihniyetiyle hareket edebilmesini bir kat daha emniyet altına almak gibi gayeleri temin maksadiyle bir Türk İnkılâp tarihi enstitüsü kurulmakta olduğunu müjdeleyen lâyihayı encümenimiz memnuniyetle karşılamış ve aneak maddelerde ufak tefek bazı ibare değişiklikleri yapmıştır.

Kanunun müzakeresi sırasında bazı kelimelerin Türkçeleştirilmesi dahi konuşulmuş ise de bizden sonra lâyihayı tetkik edecek olan Maarif encümeninin bu mevzu üzerindeki ihtisası gözönüne alınarak bunun üzerinde durulmamıştır.

Birinci madde — A fıkrasının başına (Türk yenileşme hareketleri) ibaresi ve aynı fıkranın sonuna doğru araştırma kelimesinden evvel (İlmî) kelimesi ilâve edilmiştir.

İkinci maddeye doçentten sonra öğretmenler ilâve olunmuştur.

Üç ve dördüncü maddelerde ibare tashihleri yapılmıştır.

Beşinci madde — Talimatname tanzimi ve kâletlerin salâhiyetleri cümlesinden bulunmakla madde ona göre yazılmıştır.

Altıncı madde — Bu maddeye bağlı (1) numaralı cetvelde (Büro şefi) unvanı müdür muavinliği olarak değiştirilmiş ve (2) numaralı cetvelde onuncu dereceden üç memurun maaşlı olması tercih edilmiştir. Kadro hakkında alınan izahlar arasında fakültelerle yüksek okullarda okutturulacak İnkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyet rejimi derslerinin ayrıca profesör tâ-yini suretiyle değil, bu günkü kadroda mevcut profesörler marifetiyle okutulacağı ifade edilmiştir.

Muvakkat madde 1. — Bu maddeye bağlı (3) numaralı cetvelde yazılı memurun unvanı (Dosya memuru ve daktilo) şeklinde kabul edilmiştir.

Havalesi ve hile Maarif encümenine verilmek

üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Muğla
<i>İ. Eker</i>	<i>T. Çoşkan</i>	<i>H. Kitabcı</i>
Kâtip		
İstanbul	Afyon K.	Bolu
<i>F. Öymen</i>	<i>Ş. Raşit Hatipoğlu</i>	<i>Celâl S. Siren</i>
Bolu	Bursa	Bursa
<i>Dr. Zihni Ülgen</i>	<i>A. Nevzat Ayas</i>	<i>Fazlı Güleç</i>
Bursa	Diyarbakır	Elâzığ
<i>Dr. S. Konuk</i>	<i>Rüşti Bekit</i>	<i>M. F. Altay</i>
Giresun	İsparta	İsparta
<i>M. Akkaya</i>	<i>Mükerrem Karaağaç</i>	<i>R. Ünlü</i>
Kayseri	Kayseri	Kırklareli
<i>F. Baysal</i>	<i>Suat H. Ürgüblü</i>	<i>B. Denker</i>
Konya	Maraş	Mardin
<i>A. R. Türel</i>	<i>M. Bozdoğan</i>	<i>R. Erten</i>
Muş	Ordu	Seyhan
<i>Ş. Ataman</i>	<i>H. Yalman</i>	<i>S. Çam</i>
Sivas		Yozgat
<i>Remzi Çiner</i>		<i>S. İçöz</i>

Maarif encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maarif encümeni

Esas No. 1/736

Karar No. 4

28 . III . 1942

Yüksek Reisliğe

Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesine bağlı bir «Türk inkılâp Enstitüsü» kurulması hakkında Maarif vekilliğince hazırlanan kanun lâyihasıyla mucip sebepleri ve Bütçe encümeninin değiştirmeleriyle bu değiştirmelerin sebeplerini gösteren mazbatası, Maarif vekili Hasan Âli Yücel ve Maarif vekilliği Hukuk müşaviri de hazır oldukları halde Encümenimizde incelendi ve uzun uzun görüşüldü:

Asrımızda büyük inkılâplar başarmış ve rejimler kurmuş olan başca milletlerin inkılâplarındaki mahiyeti ve rejimlerindeki ideali belirtmek, onu gerek kendi milletleri içinde sindirmek, gerek yabancı ülkelere tanıtmak ve yaymak için büyük çapta kurumlar meydana getirdikleri ve dünyanın en uzak köşelerine kadar kitaplar, gazeteler ve dergiler gönderdikleri herkesçe bilinen şeylerdendir. En ümitsiz

şartlar içinde kurtuluş ve İstiklâl savaşını ve tarihte eşi gösterilemeyecek derecede derin ve önemli inkılâp hamlelerini başarmış olan milletimizin bu türlü işleri görece ve inkılâbın şuurunu belirterek gençliğe ve bütün halka sindirmekle beraber yabancı ülkelere de yaya-cak kuvvetli bir müesseseye pek ziyade ihtiyacı olduğu tereddüt götürmez bir hakikattir. Maarif vekilliğinin Yüksek Meclise sunduğu lâyiha bu ihtiyacı karşılamak isteğiyle meydana getirilmiş olduğu için Maarif encümeninde lâyük olduğu önemle ve takdirle karşılanmıştır.

Maddeler esasları bakımından oldukları gibi muhafaza edilerek yalnız fikirleri daha açık ifade edecek sanılan ve Bütçe encümeni mazbatasında kaydedilen isteğe uygun olarak biraz daha öz türkçeye yaklaşan bazı küçük değiştirmeler yapılmış ve lâyiha bu değiştirme-

lerle birlikte ve ittifakla kabul edilmiştir.
Umumî Heyete arz edilmek üzere Yüksek
Reisliğe sunulur.
Maarif En. Reisi M. M. Kâtip
Manisa İstanbul İzmir
R. N. Edgüer İ. Alâettin Görse Ş. Yunus

Ankara Antalya Çanakkale
B. Baykan T. Örs A. N. Yukarıoğlu
Çanakkale Çanakkale Hakkâri
İmzada bulunmadı Ziya G. Eteli İzzet Ulvi Aykurd
İstanbul İzmir Ordu
A. K. Akçöz Nazmi İker S. S. Tarcan

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya fakültesine bağlı
bir «Türk İnkılâp tarihi enstitüsü» kurulması
hakkında kanun lâyihası*

BİRİNCİ MADDE — Ankara Dil ve Tarih -
Coğrafya fakültesine bağlı bir «Türk İnkılâp
tarihi enstitüsü» kurulmuştur. Bu enstitünün va-
zifeleri şunlardır :

- Türk istiklâl savaşı, Türk inkılâbı ve
Türkiye Cumhuriyeti rejiminin dayandığı esas-
lar hakkında her türlü araştırma ve inceleme-
ler yapmak ;
- Bu konularla ilgili belgeleri ve yayınları
toplayarak kütüphane ve müzeler meydana ge-
tirmek ve bir arşiv kurmak ;
- Türk inkılâp ve rejimini memleket için-
de ve dışında tanıtmak için dersler ve konferans-
lar vermek ve her türlü yayınlarda bulunmak.

İKİNCİ MADDE — Fakültelerde ve yüksek
okullardaki İnkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuri-
yeti rejimi dersleri, Maarif vekilliği tarafından
verilecek direktif ve programlara göre bu mü-
esseselerin kendi kadrolarındaki vazifeli profe-
sör ve doçentler tarafından okutulur.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bütün resmî ve millî
makam ve kurumlar kendi dosya ve arşivlerin-
de bulunan ve İnkılâp tarihi ile ilgili olan her
nevi evrak ve belgelerin asıl veya suretlerini Ma-
arif vekilliği tarafından lüzum gösterildikçe
Türk İnkılâp tarihi enstitüsüne vereceklerdir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Enstitünün aşağıda
yazılı zatlardan terekküp eden bir «İlmî danış-
ma ve yönetim kurulu» vardır :

- Enstitü müdürü ;
- Fakülte ve yüksek okullarda fiilen «İn-

BÜTÇE ENCÜMENİ DEĞİŞTİRİŞİ

*Ankara Dil ve tarih - coğrafya fakültesine bağlı
bir «Türk inkılâp tarihi enstitüsü» kurulması
hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1. — Ankara Dil ve tarih - coğraf-
ya fakültesine bağlı bir (Türk inkılâp tarihi
enstitüsü) kurulur. Bu enstitünün vazifeleri şun-
lardır :

- Türk yenileşme hareketleri, Türk İstik-
lâl savaşı, Türk inkılâbının ve Türkiye Cumhu-
riyeti rejiminin dayandığı esaslar hakkında her
türlü ilmî araştırma ve incelemeler yapmak ;
- Bu kanunlarla ilgili belgeleri ve yayın-
ları topluyarak kütüphane ve müzeler meydana
getirmek ve bir arşiv kurmak ;
- Türk inkılâp ve rejimini memleket için-
de ve dışında tanıtmak için dersler ve konfe-
ranslar vermek ve her türlü yayınlarda bulun-
mak ;

MADDE 2. — Fakültelerde ve yüksek okul-
lardaki inkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti
rejimi dersleri, Maarif vekilliği tarafından ve-
rilecek direktiflere ve programlara göre bu mü-
esseselerin kendi kadrolarındaki vazifeli profe-
sör, doçent ve öğretmenler tarafından okutu-
lur.

MADDE 3. — Bütün resmî ve millî makam
ve kurumlar, Maarif vekilliğinin göstereceği lü-
zum üzerine kendi dosya ve arşivlerinde bulu-
nan ve enstitünün araştırma mevzularına giren
her çeşit evrak ve belgelerin asıl veya suretle-
rini Türk inkılâp tarihi enstitüsüne verirler.

MADDE 4. — Enstitünün aşağıda yazılı olan-
lardan terekküp eden bir (İlmî danışma ve yö-
netim kurulu) vardır.

- Enstitü müdürü ;
- Fakülte ve yüksek okullarda fiilen (İn-

MAARİF ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya fakültesine bağlı bir «Türk İnkılâp tarihi enstitüsü» kurulması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya fakültesine bağlı bir «Türk İnkılâp tarihi enstitüsü» kurulmuştur. Bu enstitünün vazifeleri şunlardır :

a) Türk İstiklâl savaşı, Türk inkılâbı ve Türkiye Cumhuriyeti rejiminin dayandığı esaslar hakkında her türlü araştırmalarda bulunmak ;

b) Bu konularla ilgili belgeleri ve yayımları topluyarak kütüphane ve müzeler meydana getirmek ve bir arşiv kurmak ;

c) Türk inkılâp ve rejimini memleket içinde ve dışında tanıtmak için dersler ve konferanslar vermek ve her türlü yayınlarda bulunmak.

MADDE 2. — Fakültelerde ve yüksek okullardaki İnkılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi dersleri Maarif vekilliğince hazırlanacak programlara ve tâyin edilecek esaslara göre bu kurumların kendi kadrolarındaki vazifeli profesör, doçent ve öğretmenler tarafından okutulur.

MADDE 3. — Bütün resmî ve millî makam ve kurumlar kendi dosya ve arşivlerinde bulunan ve İnkılâp tarihi ile ilgili olan her türlü evrak ve belgelerin asıl veya suretlerini Maarif vekilliği tarafından lüzum gösterildikçe Türk İnkılâp tarihi enstitüsüne verirler.

MADDE 4. — Enstitünün aşağıda yazılı zatlardan kurulan bir «İlmî danışma ve yönetim kurulu» vardır :

a) Enstitü müdürü ;

b) Fakülte ve yüksek okullarda «İnkılâp

Hü.

B. E.

kılâp tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi» der-
si veren profesör ve doçentler;

c) Cumhuriyet Halk Partisinin, Türk Tarih
ve dil kurumlarının merkez idare heyetleri
âzalarından memur edecekleri birer mümessil;

d) Maarif vekilligince memur edilecek üç
zat.

Kurulun kararları Maarif vekilligi tarafın-
dan tasdik ve icra olunur.

BEŞİNCİ MADDE — Enstitünün ne suretle
çalışacağı Maarif vekilligince yapılacak bir ta-
limatname ile tesbit olunur.

ALTINCI MADDE — 3656 ve 3888 sayılı ka-
nunlara ekli (1) numaralı cetvellerin Maarif ve-
killigi kısmındaki «Ankara Dil ve Tarih - Coğ-
rafya fakültesi» kadrolarına işbu kanuna ekli
(1) ve (2) numaralı cetvellerde derece, aded ve
unvanları yazılı maaşlı ve ücretli memuriyetler
ilâve olunmuştur.

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — 4042 sa-
yıylı 1941 Muvazenei umumiye kanununa bağlı
(D) işaretli cetvelin Maarif vekilligi kısmındaki
«Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya fakültesi»
müstahdemleri arasına işbu kanuna bağlı (3)
numaralı cetvelde yazılı vazife eklenmiştir.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — Türk İnkı-
lâp tarihi enstitüsünün her türlü tesis ve idare
masrafları 1941 yılı hütçesinin 715 nci faslının
birinci ve ikinci maddelerindeki tahsisattan ve-
rilir.

YEDİNCİ MADDE — Bu kanunun hükmü
neşri tarihinden başlar.

SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanunun hüküm-
lerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

27 . XII . 1941

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>H. Menemencioğlu</i>	<i>A. R. Artunkal</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>Fayık Öztürk</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>Sırrı Day</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	
Mü. V.		Ti. V.
<i>F. Engin</i>		<i>M. Ökmen</i>

kılâp, tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi)
dersi veren profesör, doçent ve öğretmenler;

c) Cumhuriyet Halk Partisiyle Türk tarih
ve dil kurumlarının merkez idare heyetleri âza-
larından seçecekleri birer mümessil;

d) Maarif vekilligince seçilecek üç zat.

Kurulun kararları, Maarif vekilliginin tasdi-
kıyla katileşir ve vekillik tarafından icra olu-
nur.

MADDE 5. — Enstitünün çalışma esasları
Maarif vekilligince tesbit olunur.

MADDE 6. — Hükümetin 6 ncı maddesi ay-
nen.

MUVAKKAT MADDE 1. — Hükümetin mu-
vakkat birinci maddesi aynen.

MUVAKKAT MADDE 2. — Hükümetin mu-
vakkat ikinci maddesi aynen.

MADDE 7. — Bu kanun neşri tarihinden iti-
baren mer'idir.

MADDE 8. — Hükümetin sekizinci maddesi
aynen.

Mal. E.

tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi» dersi veren profesör ve doçentler;

c) Cumhuriyet Halk Partisinin Türk Tarih ve Dil kurumlarının merkez idare heyetleri âzalarından memur edecekleri birer mümessil;

d) Maarif vekilligince memur edilecek üç zat;

Kurulun kararları Maarif vekilligince onaylanır ve yürütülür.

MADDE 5. — Enstitü çalışma esasları Maarif vekilligince konulur.

MADDE 6. — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 1. — Hükûmetin muvakkat birinci maddesi aynen.

MUVAKKAT MADDE 2. — Hükûmetin muvakkat ikinci maddesi aynen.

MADDE 7. — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümleri İcra Vekilleri Heyetince yürütülür.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] NUMARALI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	maaş
8	Türk İnkılâp tarihi enstitüsü büro şefi	1	50

[2] NUMARAI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	ücret
8	Türk İnkılâp tarihi enstitüsü müdürü	1	140
10	Kütüphane memuru	1	120
10	Arşiv memuru	1	120
10	Müze memuru	1	120

[3] NUMARALI CETVEL

Kardeks memuru ve daktilo	1	100
Hademe	1	30

Bütçe encümeninin değiştirişine bağlı cetveller

[1] NUMARALI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	maaş
8	Türk İnkılâp tarihi enstitüsü müdür muavini	1	50
9	Kütüphane memuru	1	40
9	Arşiv memuru	1	40
9	Müze memuru	1	40

[2] NUMARAI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	ücret
8	Türk İnkılâp tarihi enstitüsü müdürü	1	140

[3] NUMARALI CETVEL

Dosya memuru ve daktilo	1	100
Hademe	1	30